

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

multa inuitos & facere coegeris & pati. Nec de altero quidem fati fiducia habeo: ex-
 cepto eo quod adhuc peccare erubescit. nutriendus est hic pudor: qui quamdiu in ani-
 mo eius durauerit, aliquis erit bonæ spei locus. Cum hoc veterano, parcius agendum
 puto, ne in desperationem sui veniat: nec vllum tempus aggrediendi ¹ melius fuit, quam
 hoc, dum interquiescit, dum emendato similis est. Aliis hæc intermissio eius imposuit.
 mihi verba non dat: exspecto cum magno fœnore vitia reditura, quæ nunc scio cessare,
² non deesse. Impendam huic rei dies: & utrùm possit aliquid agi, an non possit, expe-
 riar. Tu nobis te, vt facis, fortem præsta, & sarcinas contrahe. Nihil ex his quæ habe-
 mus, necessarium est. Ad legem naturæ reuertamur: diuitiæ paratæ sunt. Aut gratui-
 tum est quo egemus, aut vile. ³ Panem & aquam natura desiderat. nemo ad hæc pau-
 per est: intra quæ quisquis desiderium suum clusit, ⁴ cum ipso Ioue de felicitate con-
 tendat, vt ait Epicurus: cuius aliquam vocem huic epistolæ inuoluam. *Sic fac*, inquit,
omnia, ⁵ *tamquam spectet aliquis*. Prodest sine dubio, custodem sibi imposuisse, & habe-
 re quem respicias, quem interesse cogitationibus tuis iudices. Hoc quidem longè ma-
 gnificentius est, sic viuere tamquam sub alicuius boni viri, ac semper præsentis, oculis:
 sed ego etiam hoc contentus sum, vt sic facias quæcumque facies, tamquam spectet ali-
 quis. Omnia nobis mala solitudo persuadet. Cùm iam profeceris tantum, vt sit tibi
 etiam tui reuerentia, licebit dimittas pædagogum: interim te aliquorum auctoritate
 custodi. Aut Cato ille sit, aut Scipio, aut Lælius, aut cuius interuentu perditum quoque
 homines vitia supprimerent; dum te efficias eum, coram quo peccare non audeas. Cùm
 hæc effeceris, & aliqua cœperit apud te tui esse dignatio, incipiam tibi permittere: quod
 idem suadet Epicurus. Tunc præcipuè in te ipse secede, cùm esse cogèris in turbâ. Dissi-
 milem te fieri multis oportet. dum tibi tutum non est à te recedere: circumspece singu-
 los. Nemo est, cui non fatius sit cum quolibet esse, quam secum. Tunc præcipuè in te
 ipse secede, cùm esse cogèris in turbâ, si bonus vir, si quietus, si temperans es: alioquin
 in turbam tibi à te recedendum est. Istic enim malo viro ⁶ propius es.

EPIST. XXVI.

SENEM se esse, & tamen animo vigere. Fortiter de morte loquitur: quæ sola, inquit, iu-
 dicat an aliquid sit facti. Reliqua, verba sunt: robur & virtus apparebit, cùm animam ages.
 Ab Epicuro clausula: Disce mortem meditari.

MODÒ dicebam tibi, in conspectu esse me senectutis: iam vereor, ne senectutem
 post me reliquerim. Aliud iam his annis, ² certè huic corpori vocabulum con-
 uenit: quoniam quidem Senectus, lassæ ætatis, non fractæ nomen est. Inter decrepitos
 me

EPIST. XXV. I. MELIUS FUIT.] *Crutero*
 assentior, fuerit.

2. NON DEESSE.] *Malim, deesse.*

3. PANEM ET AQUAM.] *Lucanus, poëta pror-
 sum philosophus:*

Discite quàm paruo liceat producere vitam,
 Et quantum Natura petat.

— fatis est populis fluuiusq; , Ceresq;ue.

Euripides:

Ἐπιτὶ δὲ βροτοῖσι, πάλιν δ' οὐδὲ μόνον,
 Διμήφορος ἀνθρώπων, πώματος δ' ὕδρευχόου;

Nam quid opus est mortalibus, nisi hæc duo,

Cerereisq; fruges, poculumq; puræ aque?

4. CVM IPSE IOVE.] *Ad epistolam c. x. vbi*
hæc Epicuri vox expressa.

5. TAMQVAM SPECTET ALIQUIS.] *Meus*
*& plures scripti, spectet Epicurus: & scito germa-
 num esse. Sunt ipsa Epicuri verba, ad aliquem è suis.*

quem iubet cupisq;, velut se teste & spectatore, vine-
 re. At post ternas lineas non mutabis, & rectè ibi,
 nunquam spectet aliquis. *Vide supra, epist. xi.*

6. PROPRIUS ES.] *Quidam, propior: & senten-
 tia est illa, quam & ex vulgata efficias, litterâ addi-
 tā. Istic enim à malo viro propius abes. Propè ab-
 esse ab aliquo, & Cicero & Seneca usurpant, pro Vi-
 cinum esse. Ipsa autem res est, quæ supra epist. x. Me-
 cum loquor. Caue, inquit Crates, ne cum homi-
 ne malo loquaris.*

EPIST. XXVI. I. MODÒ DICEBAM
 TIBI.] *Quando, aut vbi? Epistolâ xii. in simili*
ætatis argumento, & augmento.

2. CERTE HVIC CORPORI.] *Abest vul-
 gatis vocula, certè: at necessaria est, & quasi corrigit
 & mitigat de prægrandi ætate, & potius valetudine
 ac corpore fracto senem se esse.*

3. VIGET

A me numerata, & extrema tangentes. Gratias tamen mihi apud te ago: non sentio in animo ætatis iniuriam, cum sentiam in corpore. tantum vitia, & vitiorum ministeria senescunt. Viget animus, & gaudet non multum sibi esse cum corpore: magnam oneris partem sui deposuit, exultat, & mihi facit controuersiam de senectute. hunc ait esse florem suum. Credamus illi. bono suo utatur. Ire in cogitationem iuuat, & dispicere, quid ex hac tranquillitate & modestiâ morum sapientiæ debeam, quid ætati: & diligenter excutere, quæ non possim facere, quæ nolim: possim ne aliquid, quod nolim. Nam si quid non possum, non posse me gaudeo. Quæ enim querela est, quod incommodum, si quod debet desinere, defecit? Incommodum summum est, inquis, minui & deperire, & vt propriè dicam, liquefcere. Non enim subito impulsus ac prostratus sumus: carpinur. singuli dies aliquid subtrahunt viribus. Et quis exitus est melior, quam in finem suum, naturâ soluente, dilabi? Non quia aliquid mali est: ictus, & è vitâ repentinus excessus: sed quia lenis hæc via est, subduci. Ego certè, velut appropinquet experimentum, & ille laturus sententiam de omnibus annis meis dies venerit, ita me obseruo & alloquor: Nihil est, inquam, adhuc, quod aut rebus aut verbis exhibuimus. leuia sunt ista & fallacia pignora animi, multisque inuoluta lenociniis: quid profecerim, morti crediturus sum. Non timide itaque componor ad illum diem, quo remotis strophis ac fucis, de me iudicaturus sum, vtrum loquar fortia, an sentiam: numquid simulatio fuerit & mimus, quidquid contra fortunam iactaui verborum contumacium. Remoue existimationem hominum. dubia semper est, & in partem vtramque diuiditur. Remoue studia totam vitam tractata. mors de te pronuntiatura est. Ita dico, disputationes & litterata colloquia, & ex præceptis sapientium verba collecta, & eruditus sermo, non ostendunt verum robur animi. est enim oratio etiam timidissimis audax. quid egeris, tunc apparebit, cum animam ages. Accipio conditionem. non reformido iudicium. Hæc mecum loquor: sed tecum quoque me locutum puta. Iunior es. quid refert? non dinumerantur anni. Incertum est, quo te loco mors expectet. itaque tu illam omni loco expecta. Finire iam volebam: & manus spectabat ad clausulam: sed conficienda sunt sacra: & huic epistolæ viaticum dandum est. Puta me non dicere, vnde sumpturus sim mutuum: scis cuius arcâ utar. Expecta pusillum, & de domo fiet numeratio: interim commodabit Epicurus, qui ait: *Meditare vtrum commodius sit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam.* Hic patet sensus. Egregia res est, mortem condiscere. Superuacuum forsitan putas id discere, quo semel vtendum est: hoc est ipsum, quare meditari debeamus. semper discendum est, quod an sciamus, experiri non possumus. Meditare mortem. Qui hoc dicit, meditari libertatem iubet. qui mori didicit, seruire dedidicit. supra omnem potentiam est: certè extra omnem. Quid ad illum carcer, & custodia, & clau-

3. VIGET ANIMVS.] *Scriptis ostendis, quibus nihil robustius. & simul illud Menandri affirmas:*

Εἰ τ' ἀλλ' ἀφαιρῆν ὁ πολὺς εἶδος χρόνος
Ἡμῶν, τὸ γέ φρονεῖν ἀσφαλές ἐστι ποιεῖν:

D Vt alia longus auferat nobis dies,
At sapere & intelligere firmiter facit.

4. QUÆ NOLIM.] *Trice hic in libris, vix extricanda. Meus: quæ nolim perdere nec habituro aliquid si nolim quidquid non posse me gaudeo. Eliciat aliquis: quæ nolim. proderitne abituro aliquid, si nolim quidquid non possum, & gaudeo. Iuuat querere, inquit, quid Sapientiæ, quid Aetatis adscribam. Sunt quæ facere non possum: Aetatis est. sunt quæ etiam nolo: Sapientiæ est. Proderitne autem mox abituro & morituro, si nolim quod non possum, & non posse gaudeo? Proderit. nam in Virtutem ita abi. Exempli gratiâ. à Venere atas arcet: sunt qui indignantur, & velint: stultiitia est. sunt qui quod non possunt item nolunt, & cum Sophocle gaudeant rabidam canem effugisse: Sapientiæ & Virtutis est. Qui*

meliora à se aut libris habet, porrigat.

5. ICTVS, ET E VITA.] *Quidam, citus, &*

6. SUBDVCI.] *Quod si in senili morte, cum vt Sol aut lumen, paulatim subtrahimur exstinguimurq., Epist. xxx. Senectus leniter emittit, non repete auulsum vitæ, sed minutatim subductum.*

7. ACCIPIO CONDITIONEM.] *Præstitisti magnanime senex: & constans hoc robur prætulisti, cise in subitâ & indictâ morte.*

8. CONFICIENDA SVNT SACRA.] *Interpretor, Sollemnia omnia adhibenda: nihil omittendum, velut in sacris. Prouerby vicem habet. At Mureti lectio, conficienda sunt sagramata, Mureti est: nec vestigium in libris.*

9. DE DOMO FIET.] *A me ipso, & meis copiis, non ab alio. Nunc etiam mutuo, parum adhuc ipse abundans aut instructus.*

o

10. LIBE-

& claustra: ¹⁰ liberum ostium habet. Vna est catena quæ nos alligatos tenet, amor vite: A qui vt non est abiiciendus, ita minuendus est: vt si quando res exiger, nihil nos detineat, nec impediatur, quò minus parati simus, quod quandoque faciendum est, statim facere.

EPIST. XXVII.

MONET, & excusat. Quid enim? ipse iam bonus, iam sanus? Non sum, inquit: sed inter egros, de communi malo, & remedio, tecum differo. Voluptates nocent, aut falso iuuant: Virtus sola solidum gaudium parit. Sed hanc tu adsume & habe: per alium non potes. Historiola de Calvisio facta. Epicuri dictum, Diuitie sunt, naturalis paupertas.

Tv me, inquis, mones. iam enim te ipse monuisti, iam correxisti? ideo aliorum emendationi vacas? Non sum tam improbus, vt curationes æger obeam: sed B tamquam in eodem ¹ valetudinario iaceam, de communi malo tecum colloquor, remedia communico. Sic itaque me audi, tamquam tecum loquar. in secretum te mecum admitto; & te adhibito, ² tecum exigo. Clamo mihi ipse, Numera annos tuos: & pudebit eadem velle, quæ volueras puer, eadem parare. Hoc denique tibi ³ citra diem mortis præta: moriantur ante te vitia. Dimitte istas voluptates turbidas, magno lucendas. non venturæ tantum, sed præteritæ nocent. Quemadmodum scelera etiam si non sint deprehensa cum fierent, sollicitudo non cum ipsis abit: ita improbarum voluptatum, etiam post ipsas, penitentia est. Non sunt solidæ, non sunt si desles. etiam si non nocent, fugiunt. Aliquod potius bonum mansurum circumspice. nullum autem est, nisi quod animus ex se sibi inuenit. Sola virtus ⁴ præstat gaudium perpetuum, securum: etiam si quid obstat, nubium modo interuenit, quæ infra feruntur, nec vniquam diem vincunt. Quando ad hoc gaudium peruenire contingeret? non quidem cessatur adhuc, sed ⁵ non festinatur. Multum restat operis, in quod ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici cupis. ⁶ Delegationem res ista non recipit. Aliud litterarum genus adiutorium admittit. ⁷ Calvisius Sabinus memoriâ nostrâ fuit diues: & ⁸ patrimonium habebat libertini, & ingenium. Numquam vidi hominem ⁹ beatum inde-

10. LIBERVM OSTIVM.] Sermo Stoicus. & identidem, vbi de morte subeundâ vel sumendâ: *ἡ νοῦτος ἡ δὲ ἐξ*: Aperta est ianua. *Exi, sodes. Arrianius* I. Dissert. IX. & alibi.

EPIST. XXVII. I. VALETVDINARIO.] *Glosse prisca*, Valetudinarium, *ἡ ἰασηροῦ, διατροπῆροῦ*: male valentium, & se curantium locus. Nominat auctor libelli De causis corruptæ eloquentiæ, item Columella aliquoties. Videtur in ædibus diuitum fuisse, vbi numerosa familia, talis locus. Adde nostrum De 17^a lib. I. cap. XVI.

2. MECVM EXIGO.] *Expostulo*. De Brevit. vit. cap. I. Aristoteli cum rerum naturæ exigenti.

3. CITRA DIEM.] *Plerique libri*, circa: nec malè.

4. PRÆSTAT GAVDIVM.] *De quo ego Manud.* III. Dissert. V.

5. NON FESTINATVR.] *Negationem Muretus adhibuit sententiæ formandæ, sed præter libros. Ego legam*: Non quidem cessatur adhuc, sed festinatur multum restat operis: in quod ipse, & claustra reliqua. *Quæris, quando peruenies? Multum operis restat, etiam festinatur, quid cessatur?*

6. DELEGATIONEM.] *A re nummariâ. Aes*

hoc alienum alteri non delegabis soluendum, aut transcribes: à te faciendâ numeratio.

7. CALVISIVS SABINVS.] *Esne ille, qui in Tacito VI. Annalium, sub Tiberio accusatus? Aceruatim ex eo Annius Pollio, Appius Silanus, Scauro Mamerco simul, ac Sabino Calvisio maiestatis postulantur. Sed dimissum estendit: & Celsus vrbana cohortis Tribunus Appium ac Calvisium discrimini exemit. Tunc igitur dimissus, sed à Caio Caligulâ, post aliquot annis, reprehensus: de quo Dio, libro LIX. Calvisius Sabinus inter primos Senatores, cum recensâ Pannoniæ administratione redisset, postulatus, morte spontaneâ damnationem anteuenit. An hic iste sit, nescio. etas conuenit: fortasse obstat, quod libertinus fuit, vt mox dicitur: etsi id quoque genus sub Principibus ad summos honores euecti.*

8. PATRIMONIUM HABEBAT LIBERTINI.] *Ita hæc edenda, aut ceriè libertinum, quod magis probem: vt significet, non ipsum talem, sed è talibus esse. Libri pro nobis. Sententiâ arguta, nec sine scommate, quò Seneca inclinât. Habebat, inquit, opes magnas, vt solent nunc libertini: sed & ingenium tale, id est humile, terreum, & quod saperet stirpem.*

9. BEATVM INDECENTIVS.] *Vulgi, non sapientum iudicio beatum: quod est diuitem. Nam illi, ait noster,*